

Các Giống Nhãn Và Phương Pháp Chăm Sóc Cây Giống

Nhãn giống là cơ sở để phát triển và sản xuất nhãn. Nếu không có cây giống tốt thì không thể có được vườn nhãn chất lượng cao.

- Nhãn tiêu da bò: Gồm có các giống như tiêu huế, tiêu lá bầu, tiêu đường... là những giống nhãn đang được ưa chuộng do có nhiều ưu điểm như: Cây phát triển rất nhanh, năng suất cao, dễ cho ra hoa quả vụ, hai năm có thể cho ba vụ quả. Khi quả chín có màu vàng nhạt, cơm hơi dai, ít nước, ngọt vừa, ít thơm.

- Nhãn long: Là giống nhãn dễ trồng, cho năng suất cao, mỗi năm có hai vụ quả. Tuy nhiên, phẩm chất của nó không cao, không được ưa chuộng do hạt to, cơm mỏng và nhiều nước...

- Nhãn giò da bò: Là loại nhãn được trồng chủ yếu ở những vùng đất cát giồng, là giống nhãn ngon, cơm nhãn khô và dày. Nhãn giò mỗi năm chỉ cho thu hoạch một vụ quả nên năng suất không cao. Đặc biệt, trong nhóm nhãn này có giống nhãn xuống cơm vàng được ưa chuộng nhất do cơm nhãn dày, quả to nhưng năng suất lại không cao.

Ngoài ra, còn có các giống nhãn khác như: Nhãn supe, nhãn hồng, thái long tiêu, Dona, Hung Yên... là những loại nhãn có phẩm chất tốt như: Dày cơm, hạt nhỏ mà diện tích trồng không đòi hỏi phải rộng lớn.

Phương pháp chăm sóc cây giống

Nhãn giống là cơ sở để phát triển và sản xuất nhãn. Nếu không có cây giống tốt thì không thể có được vườn nhãn chất lượng cao.

Trong sản xuất truyền thống người trồng nhãn vẫn thường dùng cây giồng gieo từ hạt thành cây nhưng loại cây giồng này có một số nhược điểm như: Sinh trưởng chậm, biến đổi nhiều, chất lượng thấp, hiệu quả kinh tế không cao. Do vậy, cây giống gieo từ hạt chỉ nên dùng làm cây ghép.

Hiện nay, trong sản xuất người ta thường dùng cây giống chiết cành và cây giồng ghép, bởi chúng có nhiều ưu điểm từ cây mẹ, ví dụ như: Tán cây rộng, thấp, sớm ra quả. Tuy nhiên, cây ghép vẫn tồn tại một số nhược điểm như: Tốn nhiều nguyên liệu, tỷ lệ thành công thấp, bộ rễ nông, sức chống gió, chống đổ không tốt. Do vậy, loại giống này cũng ngày càng ít được sử dụng hơn trong sản xuất. Bên cạnh đó, cây chiết cành đều có được ưu điểm của hai cây gốc, có rễ cái, bộ rễ ăn sâu, chống hạn, chống đổ tốt, tiêu hao nguyên liệu ít, có thể làm cho giống ưu tú được nhanh chóng đưa vào sản xuất rộng rãi.

Chăm sóc cây ghép cành

Xây dựng vườn ươm.

+ Lựa chọn vườn ươm

Vườn ươm nên chọn những nơi có địa thế bằng phẳng, không có gió lạnh, ánh sáng đầy đủ, độ ẩm vừa trung bình, địa chất thoáng khí, thoát nước giữ nước tốt và nên chọn nơi gần nguồn nước. Tốt nhất là nên ươm cây vùng đất thịt hoặc đất phù sa màu mỡ. Đất cát không thích hợp dùng làm vườn ươm.

Hơn nữa, vườn ươm nên được canh tác luân hồi để giảm sâu bệnh gây hại, cải thiện dinh dưỡng trong đất, tăng độ phì nhiêu và giảm các loại cỏ dại. Thời gian canh tác luân hồi thường là từ 1 - 2 năm, cần phải kết hợp với công tác thủy lợi để có hiệu quả sử dụng cao nhất.

+ Cách làm đất

Đất dùng làm vườn ươm cần cày ải, bón phân (cứ 667m² thì bón khoảng 2-2,5 tấn phân hữu cơ), sau đó san thành các luống, mỗi luống rộng khoảng 100cm, cao 20 * 30cm, rãnh giữa các luống rộng 50cm, mặt luống san thành hình mai rùa, để thuận lợi cho việc thoát nước. Mặt khác, để phòng trừ côn trùng gây hại, có thể dùng thuốc Funandan 30% trộn với 25kg đất bột rải đều vào đất.

Đầu tiên cần phải tiến hành cày đất để phân luống, dùng dây nilông để phân ra luống là xong bước làm đất.

- Trồng và chăm sóc cây ghép

+ Lựa chọn giống ghép

Giống dùng nhân ghép nên lựa chọn những loại nhân quả to thịt nhiều, dễ sinh trưởng. Tốt nhất là nên chọn giống nhân gieo bằng hạt, do cây dễ sinh trưởng, chống hạn tốt, tuổi thọ cao, bộ rễ khỏe, lá dày, tỷ lệ chiết cành thành công cao. Đồng thời, cần phối hợp với cây chiết để chọn giống chiết cho phù hợp. Trong thực tế sản xuất thì khi có được giống ghép và giống chiết phù hợp sẽ làm cho cây ra hoa kết quả tốt, sinh trưởng tốt. Nhưng nếu hai giống không phù hợp hoặc không tiếp nhận nhau thì cây sinh trưởng kém, mùa đông lại thường bị vàng, thậm chí cây sẽ bị chết.

+ Thu thập và bảo quản hạt giống

Những quả nhân dùng để lấy hạt cần phải để thật chín mới thu hoạch. Sau khi lấy hạt ra cần rửa sạch thịt quả trên hạt. Phôi của hạt nhân có màu vàng nhạt và phôi rất nhỏ. Nếu để quả trong điều kiện nhiệt độ cao, thiếu nước hoặc bị sâu bệnh sẽ làm cho hạt mất đi khả năng nảy mầm. Mặt khác, sau khi hạt bóc khỏi ruột quả được 1 ngày thì tỷ lệ nảy mầm chỉ còn 3 - 4%. Vì vậy, sau khi tách ruột quả lên gieo hết trong vòng 3 ngày. Hoặc có thể vùi trong cát ướt đến khi nảy mầm thì đem đi gieo.

+ Gieo hạt

* Thời gian gieo hạt: Hạt nhân rất dễ bị mất khả năng nảy mầm trong điều kiện thời tiết khô hanh. Vì vậy, sau khi quả chín người trồng nhân cần phải hái và gieo luôn. Thời gian gieo hạt thường vào tháng 8.

* Phương pháp gieo hạt: Cách khoảng 20 - 25cm làm một rãnh, rãnh sâu khoảng 10cm. Đầu tiên, gieo hạt vào rãnh, sau đó phủ một lớp cát hoặc đất mịn lên trên, phủ làm sao để không nhìn thấy hạt nhưng cũng không nên quá dày. Cuối cùng, phủ một lớp cỏ lên trên để giữ ẩm. Lượng giống gieo phụ thuộc vào độ to nhỏ của hạt và phương pháp gieo giống khác nhau. Theo phương pháp trên cứ 667m² cần gieo khoảng 25 - 30kg hạt nhân. Nếu gieo theo kiểu vãi, sau đó cấy lại thì cần 75 - 100kg cho 667m².

+ Chăm sóc cây ghép

Để chăm sóc cây ghép thì cần phải thực hiện tốt việc phòng trừ sâu bệnh và đảm bảo điều kiện tốt.

* Phòng bệnh khô đầu ở mầm cây: Khô đầu là chứng sau khi mầm cây nhú lên khỏi mặt đất, bị tổn thương do nhiệt độ không thích hợp, làm cho mầm bị khô hoặc thân mầm bị cong. Sau khi đầu mầm khô thì từ lá mầm chính có thể lại mọc thêm khoảng 1

- 2 mầm khác, hình thành nên cây giống có nhiều thân. Những cây như vậy trong quá trình sinh trưởng chất dinh dưỡng sẽ bị phân tán, sinh trưởng chậm, thân yếu, khó có thể đạt được yêu cầu khi chiết. Do vậy, sau khi hạt nảy mầm người trồng cần làm tốt công tác che chắn, ví dụ như sử dụng các lưới che tránh ánh nắng mặt trời hoặc trước khi gieo hạt, tại có thể trồng cây đậu nành, để lợi dụng sự che chắn của lá cây đậu nành. Đến khi mầm cây được khoảng 20cm thì nhổ bỏ lớp che chắn đi, đồng thời cần tưới nước thường xuyên để giảm nhiệt độ trong đất.

* Tưới nước, phủ cỏ, tĩa mầm: Sau khi gieo giống cần thường xuyên giữ ẩm cho vườn ươm để kích thích sự nảy mầm của hạt. Sau khi mầm nhú lên khỏi mặt đất nên dùng cỏ phủ lên trên để tránh ánh nắng mặt trời làm cho mầm bị khô đầu. Sau 4 - 5 ngày có thể bỏ lớp cỏ đó đi, Sau đó, phủ lên một lớp đất che kín các hạt. Làm như vậy để không cho các hạt sinh trưởng không tốt hoặc những mầm bị cong không phát triển thêm.

Chú ý: Sau khi gieo hạt người làm vườn nên thường xuyên tưới nước để duy trì độ ẩm trong vườn ươm và đặc biệt trong những ngày mưa cần thực hiện tốt công tác thoát nước.

* Bón phân, nhổ cỏ, xới đất: Khi mầm được 4 lá bắt đầu bón phân, mỗi 667m² cùng bón 0,5kg phân D/hfl với nước, mỗi tháng bón 2 lần, đến tháng 11 thì dừng lại. Trước khi vào mùa đông nên bón phân hữu cơ cho cây, mỗi 667m² bón khoảng 2 - 2,5 tấn. Phải thường xuyên nhổ cỏ và xới đất.

* Bên cạnh đó, cần phòng trừ bệnh và côn trùng gây hại; bệnh gây hại cho mầm chủ yếu là áu trùng làm hại rễ, còn một số sâu bệnh và côn trùng khác cắn đứt mầm hoặc hại lá. Vì thế, người ươm cần phải phun thuốc phòng trừ sâu bệnh kịp thời.

* Đặc biệt thời tiết mùa đông phải phòng tránh rét hại: Vào mùa đông có thể dùng màng che hoặc rơm, cỏ khô để che cho mầm phòng tránh những đợt rét hại.

- Chăm sóc cây ghép

+ Thời kỳ ghép cành

Cây nhận dùng để ghép sau khi trồng được khoảng nửa năm đến một năm, khi đường kính thân đạt khoảng từ 0 - 6cm thì có thể tiến hành chiết cành. Nhân có thể tiến hành chiết cành trong cả năm, nhưng tỷ lệ sống cao nhất là khi chiết vào mùa xuân và mùa thu. Đặc biệt là vào hạ tuần từ tháng 2 đến tháng 4 thì tỷ lệ sống của năm cao nhất. Khi chiết cành, bất kể vào mùa nào cũng nên lựa chọn tiến hành khi thời tiết ẩm áp, trời không mưa, nhiệt độ cao.

+ Thu thập cành chiết

Khi thu thập cây chiết nên chọn cây giống thuần ưu tú, cho kết quả tốt. Lựa chọn phần trên hoặc giữa của cành sinh trưởng khỏe mạnh, mầm lá sum suê, không bị sâu bệnh, màu sắc tươi tắn. Tuyệt đối không dùng những cành vuron dài hoặc có sâu bệnh. Trước tiên, cần cắt một khoanh tròn quanh cành để thúc đẩy sự tích trữ dinh dưỡng, sau đó mới cắt cành đem chiết, như vậy sẽ có lợi cho việc nâng cao tỷ lệ sống.

Việc thu thập cành chiết nên tiến hành khi thời tiết khô ráo. Còn những cành có hoa thì nên cắt hết hoa. Những cành cắt xuống nên cắt bỏ lá và chồi, chỉ bớt lại những lá nhỏ và chồi nhỏ. Sau đó, nên phân loại theo giống, bó mỗi bó khoảng 50 cành, bọc lại, trên đó có ghi mác để tránh lẫn lộn. Trên mác cần ghi rõ địa điểm, thời gian, giống và người thu thập.

+ Bảo quản cành chiết

Cành chiết rất dễ bị mất nước nên phải giữ cho cành luôn tươi và không bị mốc. Sau khi cắt cành chiết xuống cần lập tức bọc lại, đặt tại nơi râm mát, cứ 1 - 2 ngày lại mở ra một lần. Nếu dùng túi mỏng có thể bảo quản được 3 - 4 ngày. Cũng có thể dùng cát sạch để bảo quản được khoảng một tuần. Một lớp cát một lớp cành, chúng ta có thể xếp từ 2 - 3 lớp, bên trên dùng lá cây che lại để giữ ẩm. Lượng nước tưới trong cát không nên dùng quá nhiều cũng không nên quá ít, làm sao không để cho hạt cát bị dính kết vào nhau khi quá nhiều nước hay hạt cát chuyển sang màu trắng do quá ít nước.

+ Phương pháp ghép

Cách cắt ghép cây

Đầu tiên, cắt cây ghép tại nơi cách mặt đất khoảng 15 - 20cm trên cây ghép, lựa chọn chỗ vỏ sáng bong, không bị thương, cắt phần vỏ ngoài với góc cắt 45°, sau đó cắt dọc sâu vào tới lõi, độ dài mặt cắt khoảng 2cm.

Tiếp theo, cắt cành chiết khi cắt cành chiết, để cành nằm ngang, tại mặt mầm cắt xuống khoảng 2cm một góc 45°, sau đó lật lại và gọt hết phần vỏ xung quanh đi, mặt cắt cần gọn và có cát vào một phần lõi thân. Mặt cắt cành chiết dài hay ngắn còn tùy thuộc vào mặt cắt cành ghép, trên cành chiết bớt lại 1 - 2 chồi.

Kết hợp hai cành chiết và ghép lại với nhau, A)1 dùng màng mỏng bọc kín toàn bộ chỗ ghép.

*** Phương pháp cắt cải tiến**

Đây còn gọi là phương pháp kích thích mầm,

Đầu tiên, cắt cành ghép từ trên vị trí cách mặt đất khoảng 20cm trên cành ghép, nghiêng một góc 45°, gọt bỏ phần vỏ, sau đó ở bên dưới cắt một nhát dọc xuống, độ dài mặt cắt khoảng 2cm.

Rồi cắt cành chiết cắt tất cả các chồi trên cành chiết, bỏ hết lá, cắt một góc 60° để không làm tổn thương mắt nhẵn, độ dài mặt cắt khoảng 1,5cm, cành chiết dài 2cm, phía sau cũng cắt, duy trì một góc 45°.

Sau đó, kết hợp cành ghép và cành chiết theo hình chữ “Y”.

Dùng màng mỏng bọc kín toàn bộ chỗ ghép.

*** Phương pháp ghép ở đầu**

Đầu tiên, cắt cành ghép: ở chỗ cách mặt đất khoảng 20 - 30cm, cắt bỏ hết phần cành trên đầu cành ghép và cắt một góc 30°, dài khoảng 3cm, sau đó cắt một nhát dọc xuống sâu khoảng 1cm.

Tiến hành cắt cành chiết: Cành chiết dài khoảng 5 - 7cm, trên cành có khoảng 2 chồi, cách cắt giống như cành ghép.

Rồi kết hợp hai cành: Khi kết hợp chú ý làm cho hai cành phải khớp với nhau.

Cuối cùng, bọc kín chỗ ghép bằng màng mỏng.

Phương pháp kết hợp hai cành là

Đầu tiên, cắt cành ghép: Cách mặt đất khoảng 20 - 30cm, cắt bỏ phần đầu cành ghép, cắt một góc 30 độ, dài khoảng 3cm.

Tiếp tục, cắt cành chiết: cành chiết dài khoảng 5 - 7cm, trên cành có khoảng 2 chồi, cách cắt giống như cành ghép.

Rồi kết hợp hai cành: làm cho hai cành khớp với nhau, nếu vẫn chưa khớp có thể chỉnh lại mặt cắt cho phù hợp.

Cuối cùng, dùng màng mỏng bọc lại

+ Chăm sóc sau khi chiết

Đầu tiên, bỏ chồi trên cành ghép: Sau khi chiết cần phải kiểm tra và nhổ bỏ kịp thời chồi trên cành ghép, để tập trung chất dinh dưỡng, thúc đẩy chồi trên cành chiết đâm mầm.

Tiến hành tháo bỏ màng bọc: Khi chiết dùng màng bọc dày khoảng 0,01mm để bọc chỗ ghép. Hầu hết chồi khi mọc đều có thể đâm qua màng bọc, nhưng cũng có một số chồi không thể đâm qua, làm cho mầm bị cong hoặc biến dạng, do vậy nên dùng kim hoặc dao tháo bỏ màng để chồi phát triển bình thường.

Bón phân, nhổ cỏ, tưới nước: Sau khi cành chiết đâm chồi người thực hiện cần bắt đầu bón phân, nửa tháng 1 lần. Đồng thời, kịp thời nhổ cỏ dại, khi khô hạn phải tưới nước ngay, nhưng chỉ tưới nước sau khi mầm đã đâm. Trong mùa mưa nên chú ý thoát nước phòng trừ úng ngập.

Có thể ghép bổ sung kịp thời: Những cành ghép không sống thì cần ghép bổ sung kịp thời.

Phòng trừ sâu bệnh: Sau khi chồi đã đâm trên cành chiết nên tiến hành phòng trừ sâu bệnh để bảo vệ mầm, đặc biệt là sau khi ghép, kiến rất thích làm tổ sống trong mối ghép vì thế cần phun thuốc diệt kiến.

Chăm sóc cây chiết cành

Thời gian chiết cành

Chiết cành có thể tiến hành quanh năm. Vào mùa xuân tiến hành chiết cành là thích hợp nhất, vì lúc này cành nhãn tích lũy được nhiều chất dinh dưỡng, nhựa cây nhiều, sinh trưởng mạnh, vỏ cây dễ gọt. Hơn nữa, lúc này nhiệt độ và độ ẩm lại khá cao, rất thích hợp cho nhãn mọc rễ, nhưng lại ảnh hưởng đến quá trình ra hoa

kết quả. Bởi vậy, sau khi thu hoạch quả cần tiến hành chiết cành, để mùa xuân năm sau đem trồng.

Phương pháp chiết

+ Lựa chọn cành chiết

Lựa chọn những cành khỏe mạnh đầy đủ đặc tính của giống, là những cành hay cho quả, tuổi cành khoảng 2 - 3 tuổi, đường kính cành khoảng 1 - 1,5cm, vỏ bóng không bị tổn thương là thích hợp nhất. Còn những cành yếu, cành có sâu bệnh, cành vươn dài mặc dù có thể mọc rễ nhưng mọc rễ chậm, sinh trưởng kém không thích hợp cho sản xuất. Nên chú ý không nên chiết quá nhiều cành trên một cây như vậy sẽ ảnh hưởng đến sinh trưởng của cây mẹ.

+ Phương pháp chiết

Đầu tiên gọt vỏ: Khi đã lựa chọn được cành chiết, tại nơi cách cành nhánh khoảng 10 - 20cm, dùng dao cắt 2 vòng vỏ xung quanh cành, cắt sâu vào lõi cành khoảng cách giữa 2 vòng là 3.4cm. sau khi cắt cứ để như vậy trong 3-7 ngày.

* Rồi tiến hành bọc bùn: Dùng loại bùn tốt làm thành các cuộn bùn bọc xung quanh vòng cắt. Chú ý bọc bùn phải chác chắn để tránh bị rơi xuống khi cây rung chu ven. Vòng bùn to nhỏ tùy thuộc vào đường kính cành, thông thường gấp khoảng 5 - 7 lần.

* Tiếp theo là bọc màng: Dùng màng bọc bùn cho kín lại.

* Sau đó hạ cành xuống: Sau khi cành đã cổ khoảng 2 - 3 rễ mới, trên bọc bùn xuất hiện các rễ non, khi đó ta có thể cắt cành mang xuống khỏi cây mẹ. Nếu cành mới chỉ mọc được một rễ mà đã cắt khỏi cây mẹ, sẽ làm cho cành có bộ rễ yếu, dễ bị tổn thương hoặc dễ bị khô hạn và khó sinh trưởng.

Khi hạ cành xuống cần dùng kéo cắt cả bọc bùn xuống, sau đó chặt bớt lá cây, chỉ để lại cành chính và một số lá, đóng gói vận chuyển, trồng thử hoặc đem vận chuyển trực tiếp ra vườn.

* Cuối cùng có thể trồng thử: Sau khi cắt cành chiết từ cây xuống, bộ rễ vận còn rất yếu, nếu chăm sóc không hợp lý rất dễ làm cho cành chiết bị khô và chết. Để nâng cao tỷ lệ sống tốt nhất thì trước tiên người trồng nên dùng sọt tre cao 25 - 30cm đường kính 18cm hoặc dùng túi nilông kích thước tương tự (bên cạnh và dưới đáy để các lỗ thoát nước) để trồng thử.

Đất trồng thử phải là đất vườn màu mỡ, cứ 1000kg đất trộn thêm 0,5kg weinandan 3% để phòng trừ côn trùng gây hại. Mỗi sọt trồng một cành, trước khi đặt cành xuống đào một hố rộng khoảng 1m, sâu 10 - 25cm. Trong thời gian trồng thử nên dùng lưới che bớt khoảng 50 - 70% ánh nắng mặt trời. Nếu như trồng thử vào mùa đông xuân còn cần chú ý che chắn để tránh rét.

Sau khi trồng thử, trong lòng rơm mới đầu tiên tông có hiện tượng mầm non bị khô, làm cho cả cây bị khô và chết. Nguyên nhân chủ yếu là do phần rễ dưới đất không được phục hồi hoàn toàn, mà phần lá bên trên lại quá nhiều, lượng nước bốc hơi lớn, làm cho cây mất nước.

Do vậy, sau khi trồng thử nên chú ý tưới nước, che nắng để giảm tiêu hao nước. Đồng thời, khi mầm xuất hiện nên bón thúc cho rễ, cắt bớt các cành. Khi cành trồng thử sống và lên mầm lần hai thì có thể đem trồng tại vườn.

Trồng cành chiết

- Tiêu chuẩn cành chiết

Sau khi ươm thu được giống thuần, cây khỏe mạnh, không có »âu bệnh cành chiết tốt, mắt chiết Idn khoảng 2cm, cành chiết có mấu cao khoảng 30cm, tổng chiều cao của I cành chiết khoảng 50cm, bộ rễ khỏe mạnh.

- Đào cành chiết

+ Đào cùng bầu đất: Trước khi đào cành chiết nên tưới nước và đào cùng bầu đất, như vậy có lợi cho cành chiết. Bầu đất đào cùng cành có đường kính không dưới 12cm, độ cao không dưới 15cm. Khi đào để thân cây làm trung tâm, dùng thuổng sát ấn xuống đến khi đào hết toàn bộ phần rễ trong đất, có thể cắt bỏ phần rễ cái quá dài, dùng túi nilông bọc và buộc lại sau đó cắt bớt lá và cành chiết có thể đem trồng.

+ Khi đào cành chiết cần chú ý không đào thêm cùng bầu đất khi nhỏ cắt bỏ rễ cái dưới độ sâu 25cm.

Sau khi nhỏ cần nhúng rễ vào bùn. Sau đó cắt bớt lá chỉ để lại từ 2 - 3 lá nhỏ.

Đóng gói: Cứ mười cành cán bó lấn một bó nhỏ, cứ 5 bó lại dùng dây buộc thành cụm tán, Mỗi cụm có viết tên giống lên tờ giấy đôn kèm, và có thể vận chuyển được.